

THE IMPRISONED BIRD ANALYSIS OF THE ORIGINS OF SOUL IMPRISONMENT IN THE WORKS OF MOWLANA

Mahmoud Jaafari-DEHAGHI*

Key words: light, soul, body, bird, prison, tie

از پای این زندانیان بیرون کنم بند گران
بر چرخ بنهم نردبان تا جان برآید بر علا
(دیوان شمس)

Introduction:

The idea of the imprisonment of the soul in this material world is an ancient and mystical thought which has an important place in the works of famous intellectuals and mystics. According to these mystics, the soul is trapped like a bird in a cage and that cage is the material body.

بدنم مرغ باغ ملکوتم نیم از عالم خاک چند روزی قفسی ساخته اند از
می وصلم بجشان تا در زندان ابد از سر عریده مستانه بهم در شکم
(دیوان شمس)

Being an expert in employing the poetic visions, Molana pays especial attention to this concept. In his Masnavi, and other famous works he constantly talks about this issue saying that the human soul is like a bird which has come down to earth from heaven and is far away from his origin. The soul has been imprisoned in the material word.

آرمیده قالب عرشیم از لامکان رسیده بهر شکار غیبی در شاهباز ما
پریده طوطی قاف قریبیم از دام کون جسته طاووس باغ عرشیم از لامکان
نیست دیده آن را که دیده باشد داند که ما چه گفتیم منکر بود به حالم آنرا که
(دیوان شمس)

Following this point of view, Molana regards this material world as a dreadful cage in which the bird of human soul is a wonderer.

این جهان خود حبس جانهای شماسست هین روید آن سو که صحرای شماسست
است این جهان محدود آن خود بی حد است نقش و صورت پیش آن معنی سد
(مثنوی)

Only the soul is from the spiritual world and does not need any material tool. He is happy in the spiritual world and experiences joy from spiritual pleasures. Just as he enters the body and comes down to this material world, his happiness is taken away from him. There is one exception and that is in the case where the person forgets the material world and leaves any material attachments just as the old harp player who "made the harp his only acquaintance and lied on a gravestone."

خواب بردش، مرغ جانش از حبس رست چنگ و چنگی را رها کرد و بجست
گشت آزاد از تن و رنج جهان در جهان ساده و صحرای جان

* Department of Ancient Iranian Languages and Culture University of Tehran, mjaafaridehaghi@yahoo.com

جان او آنجا سرایان ماجرا کاندرا این جا گر بماندندی مرا
خوش بدی جانم در این باغ و بهار مست این صحرا و غیبی لاله زار
بی پر و بی پا سفر می کردمی بی لب و دندان شکر می خوردمی
(مثنوی)

It should be pointed that the idea of the Imprisonment of the soul in the material body has been represented in the works of other poets such as Hafez:

آن چمنم چنین قفس نه سزای چو من خوش الحانی است روم به گلشن رضوان که مرغ
تنم چگونه طوف کنم در فضای عالم قدس که در سراچه ترکیب تخته بند

Also Sheykh e Shabestar says:

ترا تا کوه هستی پیش باقی است جواب لفظ ارنی، لن ترانی است
اگر مردی برون آی و سفر کن هر آنچ آید به پیشت زان گذر کن
مشو محبوس در کان طبایع برون آی و نظر کن در صنایع

The aim of this article is to find the origin of the thought that soul is imprisoned in the material body and also what sources has Molana used to picture his thought about this issue.

Picture of the material world in Molana's thought:

It seems that the thought of the imprisonment of the soul has an important place in the Iranian-Islamic thought. According to this thought....

This view of the world is shown several times in Molana's poems. The poet shows this view by many different examples and forms so that all the social and cultural classes would understand it. The material world has been pictured in Molana's poems as follows:

prison:

Molana sees this world like a cage or prison in which we are kept and advises that we should tear a part of this world and save ourselves from it.

این جهان زندان و ما زندانیان حفره کن زندان و خود را وارهان
(دفتر اول: بیت 986)

The bird is imprisoned in the claws of this material world and the key to this prison is in the hands of men.

این عجب که جان به زندان اندر است وانگهی مفتاح زندانش به دست
(دفتر چهارم، بیت 2035)

In another poem he says that it is important for us to break the walls of the towers and castles of this material world. O how painful it is to see the bird of the human soul is imprisoned in the cage of material body and both the soul and the body are imprisoned in the prison of life. Therefore, for the mystic death is a pleasant thing by which both the body and soul are liberated and reach the garden of spirituality.

تلخ نبود پیش ایشان مرگ تن چون روند از چاه و زندان در چمن
برج زندان را شکست ارکانی بی هیچ ازو رنج دل زندانی بی؟
کای دریغ این سنگ مرمر را شکست تا روان و جان ما از حبس رست
آن رخام خوب و آن سنگ شریف برج زندان را بهی بود و الیف
بلخ کی باشد کسی را کش برند از میان زهر ماران سوی قند؟
جان مجرد گشته از غوغای تن می پرد با پر دل بی پای تن
همچو زندانی چه کاندرا شبان خسبد و ببندد به خواب او گلستان
(دفتر پنجم ابیات 1715 تا 1724)

To imply this meaning, Molana uses other terms such as “sajn” meaning a prison and “sajn e kharab” meaning the ruined prison and thus the ruined world. In the following verse, he uses an allusion to a verse of Koran which says: bow to God and get close to him so that you can find a way out of this ruined prison.

Poem...

“Habs”

Molana makes different combinations using the word “habs”.

eg:

ور رهی خواهی از این سجن خرب سر مکش از دوست، واسجد واقتراب
(دفتر اول، بیت 3621)

“Habs e Hasti” :

قرب، نه بالا، نه پستی رفتن است قرب حق از حبس هستی رستن است
(دفتر سوم، بیت 4517)

“Habs e char o panj o shash”

قرب، نه بالا، نه پستی رفتن است قرب حق از حبس هستی رستن است
(دفتر سوم، بیت 4517)

“Habs e jan” :

شماست این جهان خود حبس جان های شماست هین! روید آن سو که صحرای
(دفتر اول، بیت 529)

It is evident that the body compared to this world is like the small world to the great world. Therefore the poet calls the body “a small prison”

تن قفص شکل است، تن شد خار جان در فریب داخلان و خارجان
(دفتر اول، بیت 1859)

“abgir” or a lake:

The poet sees the world as a lake which prevents the water to reach the sea of divine love.

سوی دریا عزم کن زین آبگیر بحر جو و ترک این گرداب گیر
(دفتر چهارم، بیت 2235)

“Golkhan” or a bath stove:

Another simile for representing the blackness and usefulness of this material world is the word “golkhan”. Molana has compared this world to a bath stove and man is a wood carrier of this stove. The poet asks man to leave this bath stove and go to the bath itself which is the holy virtue.

شهووت دنیا مثال گلخن است که از او حمام تقوی روشن است
لیک قسم منقی زین تون صفاست زان که در گرمابه است و در نقاست
اغنیا ماننده سرگین کشان بهر آتش کردن گرمابه بان
اندر ایشان حرص بنهاده خدا تا بود گرمابه گرم و بانوا
دان ترک این تون گوی و در گرمابه ران ترک تون را عین آن گرمابه
(دفتر چهارم، ابیات 230 243)

In the following verse, he likens the spiritual world to a garden and the material world to bath stove:

هر که را گلشن بود بزم و وطن کی خورد او باده اندر گلخن؟
(دفتر پنجم، بیت 3595)¹

“sargin” or cow dung:

Molana sees the spiritual world as a world of flowers whereas the person who is attached to the material world is plunged into dung.

جان، چو خفته در گل و نسرين بود چه غم است ار تن در آن سرگين بود؟
جان خفته چه خبر دارد ز تن؟ کو به گلشن خفت يا در گولخن؟
(دفتر پنجم، بيت 1740)

“ab o gol” water and flower:

جان های بسته اندر آب و گل چون رهند از آب و گل ها شاددل،
در هوای عشق حق رقصان شوند همچو قرص بدر بی نقصان شوند
(دفتر اول، ابیات 1356-1355)

“Jife/corpse”

Molana frequently compares this material world to a corpse and the person attached to the material world seeks this corpse. On one hand, comparing the material world to a corpse has an allusion to this verse of Koran which reads as: "الدنيا جيفة و طلابها كلاب". In the following verses, addressing Belgheys, he says:

خيز بلقيسا بيا و ملك بين بر لب دريای يزدان در بچين
خواهرانت ساكن چرخ سنی تو به مرداری چه سلطانی کنی؟
خواهرانت را ز بخشش های راد هيچ می دانی که آن سلطان چه داد؟
تو ز شادی چون گرفتی طبل زن؟ که: منم شاه و ربيس گولخن
(دفتر چهارم، ابیات 1045-1042)

In another poem, regarding this verse of Koran, he explains that Prophet Mohammad did not conquer Mecca for the sake of the love of material world.

جهد بيغمبر به فتح مکه هم کی بود در حب دنیا متهم؟
...آن که او از مخزن هفت آسمان چشم و دل بريست روز امتحان
پس چه باشد مکه و شام و عراق که نماید او نبرد و اشتیاق؟
(دفتر اول، ابیات 3971 3963)

“chah” or a well

In some instances Molana compares this world to a well.

گاهی مولانا جهان مادی را به چاه تشبیه می کند. مانند این بیت
تو درون چاه رفتستی ز کاخ چه گنه دارد جهان های فراخ
(دفتر سوم، بيت 2832)

Or in these verses where in addition to a well he compares the material world to a place of deception:

ای خدا بنمای تو هر چیز را آن چنان که هست در خدعه سرا
هيچ مرده نيست پر حسرت ز مرگ حسرتش آن است کش کم بود برگ
ورنه از چاهی به صحرا او فتاد در میان دولت و عیش و گشاد
(دفتر پنجم، ابیات 1769-1767)

“ab e siya” black water:

چون؟ ای که صبرت نيست از دنیای دون چونت صبر است از خدا؟ ای دوست
چون که صبرت نيست زین آب سیاه چون صبوری داری از چشمه اله؟
(دفتر چهارم، ابیات 3214-3213)

Poets before Molana had the same idea of the material world. For example Attar e Neyshabouri in

his Ellahi name says:

جهان زندان سرای مؤمنان است ولی مال و منال مؤمن آن است
(الهی نامه، بیت 306)

Also in Tazkeratololia he frequently pays attention to this concept. For example in Mohammad Havari's story he says: "...whoever looks upon this world with friendship and sincerity, God will take out the light of poverty from his heart." He also says "This world is like a ..."

The Gnostic thought and its influence on the thoughts of Iranian intellectuals:

The teachings of Gnosticisms is ancient which has been practiced since the first and second centuries before Christ. In the first centuries after the Christ it was popular in Mesopotamia, Syria, Palestine and Egypt. Even Christianity had some connection to this thought. This teaching which can be called the illumination of the soul, aimed at liberating the soul from the material world and tacking it to the land of light and heaven to where the soul belongs.

Mani was very much influenced by the Gnostic teachings. His thoughts which were taken from ancient Iranian teachings, Mesopotamian thoughts and other ancient schools had a great influence on the intellectuals after him.

Therefore the teachings of Iranian mystics are very much similar to those of Mani's. This will be shown by comparing the following fragments:

تاریک را به یاد دار، (آنگاه) که تو زندان ... (خود) یاد آر) میهن به تو گویم ای گریو (= نفس) ربوده شده من! از
نبرد کردی. سنگین گذشته را به یاد آر! ... و آنجا که پیوسته با تاریکی نبرد، (بودی) در مغاک آن آشفته و سرگردان
bb² (از متن مانوی
اهل دنیا جملگی زندانید
انتظار مرگ دار فانیند
تلخ نبود پیش ایشان مرگ تن
چون روند از چاه و زندان در وطن
این وطن مصر و عراق و شام نیست
این وطن جایی است کو را نام نیست
(مثنوی)

According to Mani's teachings and his followers, the myth for creation was as follows:

In the beginning the Paradise of Light stretched unbounded. Below, or southwards, lay the Hell of Darkness. The Paradise is ruled by The Father of Greatness and the ruler of Hell of Darkness was the Devil. By chance the Devil came to the boundary between hell and heaven, and saw, desired and invaded the Light. In order to protect his realm, the Father of Greatness evoked by word the Mother of Light from himself. The Mother of Light evokes her "son", the First Man, and he evokes as his "sons" the Five Light Elements, from the substance of the Paradise of Light. However these Gods are defeated in the battle with the Devil of Darkness. The First Man, overwhelmed in the depth of hell, remains unconscious on the battlefield. Recovering his senses, he cries out for help, and his mother, hearing him, pleads with the Father of Greatness who evokes the Second creation of Gods for his aid. The Living spirit (god of the second creation) goes to the edge of the abyss and utters a call and the First Man answers from the depths. Call and Answer themselves are made gods.

The creation of the world:

The Living Spirit attacks and defeats the power of Darkness. From the bodies of the demons he has killed he makes 8 earths, from their skins 10 skies. From a portion of the swallowed Light that is still undefiled he makes sun and moon.

The creation of man:

In order to create man, a pair of demon-animal creatures mate, and produce Adam and Eve in the

forms of the Gods. The accumulated Light in their bodies is transmitted to the first human pair, and forms their souls.

Regarding the creation of man from Mani's point of view, it can be said that man without knowing it, is the prison of Light and the reproduction of human beings only makes more lights to be imprisoned. This is exactly what Molana says in this verse:

دمیده هر کس به چشم صورت ما را کجا شناسد ما نور کردگاریم در آب و گل

Therefore it is everyone's duty to try to return the imprisoned light to its origin which is the heaven. It seems that this has been the purpose of creating man. It is clear that in doing this mission, Gods and Angels will assist man. This is similar to the thoughts of mystics who think that Love can be reached only by individual salvation. If during life man has done good deeds, he will reach salvation without any reincarnation.

اندیشه های عرفانی مولانا و اینک نمونه ای از سروده های مانوی نقل می شود. این سروده ها بشدت قابل قیاس با دیگر متفکرین و عرفای ایرانی است

سرزمین روشنی و سرزمین تاریکی

³(بخشی از مزمور 223)

بگذار روح فارقلیط را بپرستیم

بگذار خداوندگار خویش، عیسی را تکریم کنیم

که روح حقیقت را بر ما نازل کرده،

او فراز آمد و از خطای جهان مان بستر

برای ما آینه ای آورد،

بدان [باز نگر یستیم]

و کیهان را در آن دیدیم

....

و به ما آموخت که دو گوهر هست

گوهر روشنی و آن تاریکی

بجز آغاز از هم جدا بودند

4: [aw] بخشی از سرود گریو زنده درباره خاستگاه و موطن حقیقی آدمی از متن

از روشنی و از ایزدانم

(اما از آنان جدا مانده ام)

دشمنان بر من گرد آمده اند،

آنان به سوی مردگانم کشیده اند

ایزدی هستم که از ایزدان زاده شده ام

بامی، درخشان، تابناک،

برازنده، خوشبوی، و هژیر

اما اکنون به نیاز آمده ام

بیشمار دیوان خشم گرفتندم

زشت سیرتانی که اسیرم کردند

گریوم خود خوار شد

[am]: چنین است از متن توصیف اهریمن که آدمی را در بند گرفته و به سیاهچاله های تاریک نفس افکنده

دیو دژ چهر ... و چهره
 ... سوزاند، ویران کند، ترساند
 با بال [هایش] پرواز کند به گونه [موجودی] هوایی،
 با پره [هایش] شنا کند به گونه [موجودی] دریایی،
 و می خزد به گونه [دیو های] تاریکی
 ... زیناوند است به چهار اندام، بسان آن آذر زادگان،
 خانسار های زهر از او جوشند، و غبار های مه گرفته از او دمنند،
 .. نشان دهد دندان [های] همچون خنجر [خویش] را
 ظلمت سرود دیگری از سروده های زیبایی مانوی است در رهایی انوار الهی از زندان اهریمنی⁶ "انگد روشنان"
 است و وصول به مبدا حقیقی و به بیان دیگر "وصول الی الله". بخشی از آن سروده چنین
 ای محبوب روشنان
 به مهربانی نیرویم ده
 مرا یاری کن
 ای پروردگار! روح مرا بیار ای
 او مرا پاسخ ده! و مرا یاری کن
 ای محبوب ستوده و کرفه گر
 ... آزادم کن
 7) انگد روشنان (نخستین اندام انگد روشنان
 و به بس رهایی سست شوند
 هر بند و هر پیوند، و پوشش زندان
 چه کسی مرا نجات خواهد داد؟ ...
 از هر ... آذر سوزان
 و آن تنگی و تباهی
 که جدایم خواهد کرد ...
 ... از این کالبد
 و بیوشاند بر من
 کالبدی نو

Conclusion:

There is no doubt that Molana has been influenced by Islam in framing his thought about the soul being imprisoned in the corps. Many attribute the famous narration "الدنیا سجن المومن" to Prophet Ali and others to Prophet Sajad. However we must take into account that it is usual for the intellectuals of our country to choose what is thought valuable thoughts. They concentrate on the views of other religions and take what is thought legitimate. Therefore in my opinion Molana being informed of the thoughts of his predecessors, has been very much influenced by them.

ابیات: 268، 407، 2457 از دفتر دوم؛ 1045، 1978 از دفتر چهارم؛ 1740 از دفتر پنجم و همچنین بنگرید به - 1
 از دفتر ششم 2977

² - Boyce, p. 110.

- 3 - 55. آلبرى، ص - 3.
- 4- Boyce, p. 106.
- 5 - Boyce, p. 96.
- 6 - 95 - ص . وامقى . به بعد نك .
- 7- 107 - ص . وامقى . به بعد نك .